

A Szociális Munkások Magyarországi
Egyesületének szakmai véleménye az
„Aranyhíd” Gyermek Átmeneti Otthonnal
kapcsolatos eseményekről.

2023. február 20.

Tartalom

AZ ESET JELENTŐSÉGE.....	3
ESEMÉNYEK REKONSTRUKCIÓJA.....	3
SZEREPLŐK	5
INTÉZMÉNYI KÖRNYEZET ÉS A BELSŐ VIZSGÁLAT	6
FENNTARTÓI HÁTTÉR ÉS A FENNTARTÓI VIZSGÁLAT	8
NYILVÁNOSSÁG BEVONÁSA	10
KONKLÚZIÓK	12
Források.....	14

A dokumentumot készítette

Meleg Sándor

szociális munkás, SzMME elnök

Érczi Zsolt

szociálpedagógus, SzMME elnökségi tag

AZ ESET JELENTŐSÉGE

Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye „Aranyhíd” Gyermek Átmeneti Otthona kapcsán 2023. január 9-től kezdve a közösségi média felületein és a médiában egy kiskorú sérelmére elkövetett abúzusról adtak hírt. Az ügyben megszólalt az eseménysorozat több szereplője.

A Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete (SzMME) Alapszabály szerinti célja a szociális munkások, szociális szakdolgozók szakmai támogatása, a szociális munkások szakmai érdekképviselése, szociális szakdolgozók érdekképviselésének támogatása. A nagy nyilvánosság előtt zajló, elmérgesedő vitára, illetve az otthonvezető megkeresésére tekintettel döntött az SzMME arról, hogy a szakmai szempontokat előtérbe helyezve megvizsgálja az esetet. Tekintettel arra, hogy az eset és az ahhoz kapcsolódó kommunikáció a szociális munka és a szociális munkások szakmai megítélését jelentősen rontja, az SzMME fontosnak tartja az eset teljes körű feltárását.

Az elemzésben az esettel kapcsolatban nyilvánosságra hozott dokumentumok, a szereplők nyilvánosan elhangzott megszólalásai és az érintett résztvevő által rendelkezésünkre bocsájtott dokumentumok alapján jártunk el. Elemzésünk során nem egy adott személy vagy szervezet objektív felelősségét kerestük, hanem azokat a probléma-jelenségeket próbáltuk azonosítani, melyek a szakmai működést akadályozva vezettek a helyzet eskalációjához.

ESEMÉNYEK REKONSTRUKCIÓJA

A rendelkezésre álló dokumentumok alapján kísérletet tettünk arra, hogy az eseményeket azok megtörténtének megfelelően rögzítsük az áttekinthetőség kedvéért. Az adatok alapján több, önállóan vizsgálható szakaszra bonthatók az események.

1. 2022. december 11-e előtti időszak az otthonvezető kinevezésétől a 2022. december 11-i eseményig.
2. 2022. december 11-től a belső vizsgálat lezárásáig, 2022. december 23-ig.
3. 2023. január 4-től az otthonvezető felmentéséig, 2023. január 23-ig.
4. 2023. január 23-tól kezdődő időszak.

2022. december 11. előtti időszak

- Az Otthon vezetésében az elmúlt években magas vezetői fluktuáció volt jellemző.
- Az otthonvezető a Közigállás felületére 2022. június 24-én feltöltött, 2022. július 31-én elbírált nyílt pályázatra jelentkezve, annak feltételeinek megfelelően elnyerte 2022. augusztus 1-től az otthonvezetői (egységvezetői) munkakört.

2022. december 11. (vasárnap)

- A délelőtti órákban egy – az otthonban lakó gyermek – jelezte a nappalos gondozónak, hogy egy kislányt a testvérei szexuálisan bántalmaztak, de nem tudja megmondani, hogy ez melyik napon történt.

- A nevelő a késő délutáni órákban (pontosan meg nem határozott időpontban) telefonon értesítette a szakmai vezetőt. A vezető utasítására a gyermeket elkülönítették.
- A szülő jelzésére felmerül a szexuális abúzus esete az otthon egyik gyermeke esetében.
- A nevelő telefonon felveszi a kapcsolatot a vezetővel, további intézkedés azon a napon nem történik. A beszélgetés pontos tartalma nem rekonstruálható.

2022. december 12. (hétfő)

- A vezető tájékoztatja az intézményvezetőt.
- A vezető feljelentést tesz a rendőrségen (13:54), megtörténik a gyermekjóléti szolgálat értesítése.

2022. december 13.

- Pernecky László népjóléti alpolgármester e-mailben tájékoztatást kap az intézményvezetőtől az esettel és a megtett intézkedésekkel kapcsolatban.

2022. december 16.

- A rendőrség meghallgatja a gyermekfelügyelőt, de nem tesznek lépéseket sem a gyermek nőgyógyászati, sem a pszichológus szakértő vizsgálatára.

2022. december 21.

- Belső vizsgálat. A belső vizsgálatban 2 gyermekfelügyelőt és az egységvezetőt hallgatják meg.

2022. december 22.

- A kiskorú törvényes képviselője és az egységvezető kezdeményezte a SOTE I. klinikán az orvosi vizsgálatot, a rendőrségi intézkedés hiányában ez nem történt meg. Mindössze a húgyúti fertőzést diagnosztizálják, és erre krémet javasolnak.

2022. december 23.

- Belső vizsgálat lezárása, a vezető írásba foglalt szóbeli figyelmeztetésben részesül, a gyermekfelügyelők részére semmilyen következmény nem tartalmaz a belső vizsgálat.
- Az intézményvezető megküldi a tájékoztatást a fenntartónak (14.03-kor), ott azonban az igazgatási szünet miatt csak január 4-én érkezett meg.

2022. december 28.

- Az otthonvezető fegyelmi intézkedésként írásba foglalt szóbeli figyelmeztetésben részesül.

2023. január 9.

- Nagy István (Fidesz-KDNP) a Facebook felületen megszólal az ügyben, ez az első alkalom, hogy a hír megjelenik a médiában.

2023. január 10.

- Trippon Norbert, Újpest alpolgármestere (DK) szintén a közösségi médiában oszt meg tartalmat az eseménnyel kapcsolatban. A IV. kerületi rendőrkapitányságon feljelentést tesz.
- Jegyzői elrendelésre fenntartói belső vizsgálat indul január 16-i határidővel.

2023. január 11.

- A **Blikk** lehozza a hírt, ezt csaknem szó szerint veszi át a többi elektronikus média, ezzel az eset országos jelentőségűvé válik.
- A dolgozók ezen a napon kelt levélben fordulnak a polgármesterhez az otthonvezető ellenében.

2023. január 16.

- Ezen a napon került lezárásra a fenntartói vizsgálat.

2023. január 21.

- Újpest önkormányzata közzéteszi a fenntartói vizsgálat dokumentációját a honlapján.

2023. január 23.

- Az újpesti közgyűlés tárgyalja az ügyet és az otthonvezető felmentését szorgalmazza.
- Az otthonvezetőt rendkívüli felmentéssel, azonnal hatállyal elbocsájtják.

2023. február 1.

- Újpest honlapján megjelenik egy közlemény, mely tartalmaz egy dolgozó belső levelezést.

SZEREPLŐK

Az ügy azonosítható szereplői:

- Az abúzus gyanúval érintett kiskorú, a törvényes képviselője és a családban élő további kiskorúak, mint kliensek.
- Az intézmény dolgozói, kiemelten az esemény idején munkát végző gondozónőket és egyéb intézményi dolgozókat.
- A rendőrség
- Az otthonvezető
- Az intézményvezető
- A fenntartó (illetve a képviseletében eljáró, szociális ügyekért felelős alpolgármester)
- Egyéb politikai szereplők

Az esetben az otthonvezető minden vizsgálatban személyi felelősként került megnevezésre, minden vizsgálatban ennek vizsgálata került a fókuszba, miközben minden más szereplő háttérbe szorult. Erősen hiányolható a további szereplők működésének vizsgálata, hiszen az esetről rendelkezésre álló információk alapján rendszerszintű vizsgálatra lenne / lett volna szükség.

A rendelkezésre álló dokumentáció alapján a kliensek az események rekonstrukciójában és tisztázásában sem a belső vizsgálat, sem a fenntartói vizsgálat keretén belül nem kerültek meghallgatásra. Bár az eset vizsgálata alapvetően az intézményen belüli eljárásra, s az abban feltárható mulasztásokra fókuszált, felmerül a kérdés, hogy miért nem került sor a helyzet tisztázásában a kliensek kikérdezésére.

Az intézmény dolgozóit a belső vizsgálat bevonta, ugyanakkor a fenntartói vizsgálat mellőzte a meghallgatásukat. A dolgozók az intézményen belüli eljárástól függetlenül önállóan kommunikáltak a fenntartó felé, több jel is arra utal, hogy az intézményből kikerülő információk forrásai a dolgozók.

A rendőrség két feljelentés ügyében is eljáró szerv. A kiskorút ért szexuális abúzus esetében kérdéses, hogy miért nem történt meg az orvosszakértői és pszichológusi vizsgálat elrendelése.

Az intézményvezető az események első szakaszában játszott fontos szerepet, az eset politikai szintérré kerülése kapcsán nem zárható ki, hogy a döntéseit politikai nyomásra hozta meg (pl. a korábban kiadott szóbeli fegyelmi után munkáltatóként élt a jogviszony megszüntetésével).

A fenntartó működése és szerepe az eset kapcsán több ponton kritikusnak mondható, különösen az esettel kapcsolatos vizsgálat gyakorlati következményei és a nyilvános kommunikáció során megjelenített intézményi információk területén.

Az egyéb politikai szereplők működése több esetben mellőzte a kliensek érdekeinek, a szociális intézmény dolgozóinak és a szociális munka feltételeinek tiszteletben tartását, ehelyett a helyi politikai haszon maximalizálására törekedve személyeskedő üzeneteket tettek közzé. Az otthonvezető jogviszonyának megszüntetésében a politikai eredetű morális pánik jelentős szerepet játszhatott és a politikai szereplők megnyilatkozásai sértik az eset objektív feltárását. A hírforrásaik beazonosíthatatlanok, ellenőrizhetetlen a hozzájuk eljuttatott információk valóságtartalma, ezáltal a hitelességük megkérdőjelezhető. De egyes részletek alapján valószínűsíthető, hogy az intézmény dolgozói voltak a hírforrások.

INTÉZMÉNYI KÖRNYEZET ÉS A BELSŐ VIZSGÁLAT

Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye (a továbbiakban Intézmény) hivatalos honlapján az „Aranyhíd” Gyermek Átmeneti Otthona szervezeti egységvezetője (munkakör megnevezése alapján a továbbiakban otthonvezető) az otthont önálló szervezeti egységként vezette, felelős munkahelyi vezetője az Intézményvezető, illetve az intézményvezető-helyettes.

Az otthonvezető kinevezése

Az otthonvezetőt a Közigállás portálon szabályosan közzétett formailag és tartalmilag megfelelő nyílt pályázatra beadott jelentkezés alapján nevezték ki határozott időtartamra az intézmény egységvezetőjének. A vezetői gyakorlat előnyként megjelent a pályázatban, de nem volt kötelező feltétel. Mivel az otthonvezetői megbízás nem minősül magasabb vezetői megbízatásnak, így a szakmai gyakorlat elvárásként reális elvárásnak tekinthető, de a kifejezetten ezen a területen szerzett vezetői tapasztalat nem kötelező, s a szociális szféra középvezetői szintjén nem is általános gyakorlat.

A kinevezés kapcsán meg kell említeni, hogy az intézményben az otthonvezetői munkakörben magas fluktuáció volt a jellemző - „öt éven belül én voltam a hatodik vezető, ebből négyet kirúgtak” (BZ, Népszava interjú) -, ami a szervezeti kultúra (itt nem részletezendő) problémáit mutatja.

Az otthonvezető felelősségi köre

Az otthonvezető felelősségi körét és jogait a Szervezeti és Működési Szabályzat (SzMSz) szabályozza, egyénre szabottan pedig a munkaköri leírás jeleníti meg. Kiemelendő, hogy az otthonvezető munkájában a szociális munka Etikai kódexe irányadó mind önmaga, mind a beosztott munkavállalók tekintetében.

Az SzMSz az intézmény honlapján közzétett, nyilvánosan elérhető dokumentum. Az SzMSz vizsgálata során kiderült, hogy sok esetben nem fogalmaz meg konkrét feladatokat, csak általánosságban utal rájuk. Az SzMSZ nem ad iránymutatást arra nézve, hogy az általánosságban jelzett feladatok részletes leírása mely szervezeti vagy szakmai dokumentumban található. Így összességében a szervezeti tevékenységek szabályozása pontatlan. Hiányzik a dokumentumból a felelősségi körök pontos meghatározása, ezek is csak általánosságban jelennek meg.

A felelősségi vizsgálat kritikus eleme a vezetői felelősség definiálása. Az SzMSz helyettesítés rendjéről szóló részben a szakmai vezetőt a szervezeti egységvezető helyettesíti, a szervezeti egység vezetőjének helyettesítéséről, kifejezetten a 24 órás szolgáltatások esetében fennálló folyamatos döntési és intézkedési rendről az SzMSz nem tartalmaz információkat (47.o.). Gyakorlatilag a megszakítás nélkül üzemelő GYÁO tekintetében teljesen szabályozatlan a vezető ügyeleti rendje, az SzMSz nem tartalmazza, hogy munkaidőn kívül (vagy egyéb akadályoztatás esetén) ki az a kompetens személy, aki döntésre jogosult. Különösen fontos ez, ugyanis a szakmai rendeletekben és protokollokban a súlyos veszélyeztetettség esetén azonnali, illetve haladéktalan intézkedés megtétele az elvárás és az eset bekövetkeztének időpontja (munkaszüneti nap!) igényelte volna az ilyen esetekben az intézkedési rend előzetes áttekintését és pontos definiálását.

A felelősségi kör vizsgálatához a rendelkezésünkre bocsájtott munkaköri leírást is elemeztük. A felelősségi, rendelkezésre állási szabályokat a munkaköri leírás sem tartalmazza pontosan, holott a munkaköri leírás elsődleges célja, hogy munkakörre és személyre szabottan, konkrét szabályozást tartalmazzon a munkavégzésre vonatkozóan.

A felelősségi kör ilyen irányú vizsgálatára sem a belső ellenőrzés sem a fenntartói vizsgálat nem terjedt ki. A sajtóban megjelent hír alapján az illetékes kormányhivatali vizsgálat sem tárt fel hiányosságokat, amit itt aggályosnak kell tartanunk, hiszen itt egy rendszerszintű problémáról beszélhetünk.

Összességében et teljesen szabályozatlannak kell tekintenünk a rendelkezésre állás és a felelősség kérdését. Az ügyeleti rend, a felelősségi körök és a helyettesítés rendjének hiányában a vezetővel szembeni fegyelmi intézkedés megkérdőjelezhető, hiszen nem igazolható, hogy az otthonvezetőnek távollétében, a saját jog szerint járó pihenő és szabadidejében kötelessége lenne az ilyen esetekben a teljes körű és azonnali intézkedés.

A felelősségi körökkel kapcsolatban további releváns észrevétel, hogy a fenntartó honlapján közzétett, 2023. január 11-én kelt dolgozói levélben foglaltakkal szemben az SzMSz és a munkaköri leírás szerint az otthonvezetőnek nincs fegyelmi jogköre és nincs kompetenciája a dolgozói munkaviszony megszüntetésében (37.o.). A szervezeti egységvezető a munkáltatói jogok tekintetében javaslattevői csak jogkörrel rendelkezik (47.o.) így a dolgozók állítása nem tekinthető valósnak. Amennyiben az otthonvezető a munkaviszony megszüntetésével tett kijelentéseket, az a munkaköri kompetenciájának átlépését jelenti, de erre sem az intézményi sem a fenntartói vizsgálatban nincsenek alátámasztó információk.

Egyéb munkakörök felelősségi köre

A nevelő vonatkozásában az SzMSz rögzíti, hogy hivatalos levelezést az intézmény iratkezelési szabályainak betartásával az otthonvezetőn keresztül végezhet, annak akadályoztatása esetén a helyettesítéssel megbízott kolléga ellenjegyzésével végezhet (38.o.). A gyermekfelügyelő vonatkozásában az SzMSZ rögzíti, hogy rendkívüli esetben gondoskodik a gyermek kórházi elhelyezéséről (39. o), ezt a dokumentum alapján autonóm cselekvési jogkörnek kell tekintenünk, mely vezetői utasítástól független. Ez alapján felmerül, hogy az abúzus észlelése esetén az aktív dolgozóknak önállóan cselekedniük kellett volna.

A belső vizsgálattal kapcsolatos észrevételek

Az eset utáni belső ellenőrzés megindítása teljes mértékben jogosnak és indokoltnak tekinthető, egy ilyen eset kapcsán mindenképpen intézkedni kell annak érdekében, hogy a szervezet megértse a kialakult helyzet okait és képes legyen a megfelelő ellenlépések megtételére.

Meglátásunk szerint a fenti céloknak a lefolytatott belső ellenőrzés nem felelt meg. A vizsgálat nem terjedt ki az intézmény szabályzóinak vizsgálatára, az általános működési gyakorlatra, az esetben szerepet játszó szereplők cselekedetinek részletes elemzésére és az eset kialakulásában játszott szerepükre. Nem kerül sor minden szereplőtől az információk bekérésére. Az eset alapvetően a szervezeti integritást érintő eseményként értelmezhető a szervezet integritási szabályzata szerint (2.2.1. pont (5) bekezdés több pontja szerint), ugyanakkor a lefolytatott vizsgálat nem felelt meg az integritás szabályzatban leírtaknak, és utalás sem esik arról, hogy meg kell vizsgálni ilyen szempontból is az esetet.

Az eljárás egyetlen fókuszja az otthonvezető felelősségének megállapítása volt. Paradox módon a vizsgálat eredményére alapozva kiadott szóbeli figyelmeztetésben az intézményvezető elismeri a gyors és kompetens intézkedést, egyedül a haladéktalan intézkedés hiányát rója fel a dolgozónak, ami egy önellentmondás. Erre az ellentmondásra a belső ellenőri vizsgálatnak fel kellett volna hívni a figyelmet.

A jelzőrendszeri módszertanra hivatkozva a belső feljegyzés megállapítja, hogy *„szakmai felelősség elve alapján a jelzőrendszerben a jelzés nem választás kérdése, minden a gyermekkel kapcsolatba kerülő szakember köteles írásban jelezni, ha bármilyen, a gyermeket érintő, veszélyeztető körülményt észlel”*. Ez a nevezett időszakban a gyermekfelügyelő volt, aki nem dokumentálta az esetet, jelzési kötelezettségének mint *„gyermekkel kapcsolatba kerülő szakember”* nem tett eleget, egy telefonhívással áttette a felelősséget a vezetőre, akinek abban az időpontban távolléte miatt csak korlátozottan álltak rendelkezésre információk. Kritikus pontja az esetnek, hogy a telefonos beszélgetés(ek) pontos időpontja és tartalma (átadott információk köre és az átadás módja) sem rekonstruálható, így a felelősség pontos mértéke sem állapítható. Sem az intézmény Szakmai Programja, sem az SZMSZ-e nem tartalmaz részletes lírást arra nézve, hogy kinek, és milyen adminisztrációs kötelezettségei vannak, melyek az otthon kötelezően vezetendő dokumentumai.

FENNTARTÓI HÁTTÉR ÉS A FENNTARTÓI VIZSGÁLAT

Belső ellenőri vizsgálat menete és tartalma

Az önkormányzat (jegyző) kezdeményezte a vizsgálatot 2023. január 10-én. A vizsgálat első sorban iratbekérésre épült, az otthonvezető, a beosztott gyermekfelügyelők, intézményvezető személyes meghallgatására nem került sor. A vizsgálat első sorban az otthonvezető személyi felelősségének megállapítására fókuszált, nem vizsgálta az esemény intézményen belüli kontextusát, nem tárta fel a résztvevők elmondásai és a hozzáférhető dokumentumok, tárgyi bizonyítékok közötti ellentmondásokat sem. Maga a feljegyzés rögzíti, hogy *„az információk továbbra sem egyértelműek”*. A belső ellenőrzés elkészültét követően információink szerint az otthonvezetőnek nem nyílt lehetősége saját álláspontjának védelmére, ugyanakkor a jelentés lezárását követően egy héten belül megszüntették jogviszonyát.

A belső ellenőrzés tartalmát illetően több dolgot érdemes kiemelni.

A feljegyzés szerint (6. o.) „Az elmondottakat a felügyelő meghallgatta, arról külön feljegyzést készített, a tudomására jutottak **sem a gondozási füzetben, sem az ügyeleti naplóban nem kerültek rögzítésre**” - a dokumentációs kötelezettség mulasztását a belső vizsgálat nem állapította meg, az érintett dolgozókat semmilyen munkáltatói intézkedés nem érintette. Erre vonatkozóan a fenntartói feljegyzés csak általánosságban tartalmazott javaslatot („Gondozási napló pontos vezetése, ennek megkövetelése, esetenkénti ellenőrzése”). Ugyanakkor „az éjszakai műszakos gyermekfelügyelő részletes feljegyzést készített a tapasztalatról” – semmilyen magyarázat nem fűződik ahhoz a tényhez, hogy az előírt dokumentáció vezetésének hiányában miért készítettek a dolgozók külön feljegyzéseket – nem tudjuk, hogy ez eseti eltérés volt az előírásoktól vagy általános gyakorlat.

A feljegyzés az önkormányzaton belül tájékoztatással kapcsolatban is feltárt hiányosságokat, itt ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy az év végi igazgatási szünet befolyásolta a szervezeten belüli tájékoztatások menetét és a késlekedés az eset érdemi részében nem befolyásolta volna az eljárás menetét és kimenetelét.

A feljegyzés rögzíti a módszertan alapján, hogy „minden a gyermekkel kapcsolatba kerülő szakember köteles írásban jelezni, ha bármilyen, a gyermeket érintő, veszélyeztető körülményt észlel” – illetve: „Módszertanban meghatározott felelősség elve szerint a kiskorú veszélyeztetése büntett elkövetésének gyanúja esetén a gyanút észlelő feladata (a gyermekjóléti szolgálaton kívül) hatósághoz is fordulni”. A leírásból kiderült, hogy az otthon veszélyeztetettséget észlelő munkavállalói nem ennek megfelelően jártak el, hanem a távol lévő szakmai vezetőt tájékoztatták telefonon.

Ez az eljárás nem felel meg a módszertani útmutatóban foglaltaknak, hiszen az észlelő munkavállaló tekintetében megállapítható a jelzési kötelezettség. Ez nem a munkahelyi vezető irányába jelent kötelezettséget, hanem az intézkedésre és eljárásra jogosult és kötelezett szervezet, illetve hatóság felé. Amennyiben a dolgozó az illetékes készenléti szolgálatot értesítette volna telefonon, teljesül az azonnal jelzési kötelezettség, illetve megfelelő instrukciókat kaphatott volna az írásbeli jelzés elkészítéséről és a hatóságok értesítéséről.

A feljegyzés kapcsán szintén nem jelenik meg az a probléma, hogy a szakmai vezető távollétében milyen felelősségi és intézkedési körök érvényesek az intézményben. A módszertani útmutató alapján jelen esetben a szolgálatban lévő gondozónőnek autonóm módon kellett volna intézkednie vagy a távollévő vezető helyettesítésére kijelölt, vezetői jogköröket gyakorló munkavállalóval kellett volna megtenni a szükséges intézkedéseket. Ennek meg nem történte szintén felveti a kérdést, hogy a szervezet működési gyakorlata csak ebben az esetben vagy általánosan egy módszertani elvektől eltérő módon valósult meg, illetve a szóbeli utasítások rendszere miért írhatja felül jogszabályi és módszertani irányelveket?

A belső ellenőrzés 7 intézkedési javaslatot fogalmazott meg. Bár maga a belső vizsgálat nem nevezi meg az intézkedések felelősségi szintjét, ezek gyakorlatilag döntően intézményi hatáskörű feladatokat tartalmaznak (eljárásrendek kidolgozása, belső oktatás, adminisztráció ellenőrzése). Az intézményi szintű javaslatok felvetik, hogy a rendszerszintű működés is komoly szerepet játszott az eseményekben, a személyi felelősség felvetésén túl erre vonatkozóan nincsenek megállapított konzekvenciák. Maga a feljegyzés nem nevesíti a feladatok felelőseit (ami véleményünk szerint elvárható lenne).

Feladat	Felelősségi szint
Átmeneti Otthon tekintetében kötelező eljárásrend kidolgozása a bántalmazás gyanújának felmerülése esetére	Intézményi (intézményvezetői)
Módszertan előírásainak betartása és betartatása, szüksége esetén oktatás megszervezése a munkavállalók részére	Intézményi (intézményvezetői)
NM rendelet szerinti a gyermek veszélyeztetettségét, illetve a család, a személy krízishelyzetét észlelő rendszer működtetése, az ehhez szükséges intézkedések megtétele,	Intézményi (minden munkavállalóra és vezetőre kiterjedő)
A gyermekek jogainak védelme, ehhez szükséges belső szabályozórendszer kialakítása	Intézményi (intézményvezetői)
Gondozási napló pontos vezetése, ennek megkövetelése, esetenkénti ellenőrzése	Szervezeti egység (munkavállalói, ellenőrzés tekintetében otthonvezető, belső ellenőr)
Szóbeli utasítások rendjének szabályozása,	Intézményi (intézményvezetői)
Rendőrségi bejelentés megtétele is szakmai vezető utasításainak kivizsgálása érdekében	Fenntartói

NYILVÁNOSSÁG BEVONÁSA

Az eset kapcsán kiemelten kell foglalkozni a médiában kibontakozó folyamatra, mert a külső személyekhez eljuttatott intézményi működésre és a rendkívüli eseményre vonatkozó információk és adatok kiszolgáltatása alkalmas a szervezet integritásának a megsértésre. Az elemzést a közösségi médiában megjelent, archivált tartalmakra építettük.

Rendkívül sok problémát vet fel, amikor egy szervezeten belüli, alapvetően szakmai alapon értékelendő és kezelendő hiba a politikai színtér kommunikációs folyamatába bekerül. Egy intézményen belüli ügy kezelésébe a nyilvánosság bevonása mindenképpen szakmai etikai dilemmákat és olykor jogvédelmi problémákat is felvet: a nyilvánosság bevonása az intézmény működésére, valamint potenciálisan minden érintett számára számos hátránnyal és kockázattal jár. Ennek kizárására érdekében elengedhetetlen, hogy az intézmény belső szabályozói részletesen tartalmazzák, a közmédiának való nyilatkozattétel módját. Ez a szabályzás az intézmény nyilvános szabályzóiban nem található meg. Kifejezetten sérelmezhető, hogy a megjelent hírek alapján az érintett intézmény dolgozói és ellátottjai kerültek olyan negatív kontextusba, mely számukra hátránnyal járhat, továbbá a folyamat során szenzitív adatok kerültek napvilágra (például, hogy az abúzust elkövető személy valószínűleg családtag).

Kifejezetten aggályos ebben a témában Nagy István képviselő kommunikációja, aki az eset kapcsán folyamatosan a helyi politikai szereplők és az intézményi dolgozók szakmai alkalmatlanságának hangoztatására fókuszál a kommunikációjában és az intézmény ellátottjai és dolgozói adatvédelmét az ügy eltussolásaként értelmezi. Nagy István első megszólalása a fenntartói vizsgálat megindítása előtti időkből származik, a megjelent első sajtóhír-hullám pedig a fenntartói vizsgálattal egyidőben zajlott, így alkalmassá vált a vizsgálat befolyásolására és olyan konklúziókat

előlegezett meg, melyek az adott szakaszban nem voltak valóságosak. Nagy István a későbbi megnyilatkozásaiban is súlyosan minősíti a folyamat résztvevőit és intézkedéseit – sajnálatos módon a megnyilatkozásokból az is kiderül, hogy az intézmény dolgozói állnak olyan belső információk kiszivárogtatása mögött, melyek nem kerülhettek volna a nyilvánosság elé.

Hasonlóan aggályos Trippon Norbert megnyilatkozása, aki január 13-án a fenntartói vizsgálat lezárását megelőzően annak eredményétől függetlenül követelte az otthonvezető lemondását. Ezek a megnyilatkozások felvetik a vizsgálat befolyásolását. Itt jelezni kell azt is, hogy az önkormányzaton belül Trippon Norbert nem a szociális területért felelős, így szakmai kompetenciáját is túllépte az esetben megnyilatkozással.

A szociális munka etikai kódexének 6.5. pontja kimondja, hogy *„sem a szociális munkás, sem a vezetői nem használhatják a médiaplatformokat a személyes konfliktusaik és sérelmeik közlésére”*. Ez az elv egyaránt értelmezendő a közvetlen és a közvetett használatra. Az eset kapcsán ez az elv többszörösen sérül, ugyanis a fenntartó politikai testületének tagjai folyamatosan használták a médiafelületeket saját, vizsgálatokkal objektíven nem alátámasztott álláspontjuk kifejtésére, ezen felül (válaszreakcióként) az érintett egységvezető is a médiához fordult helyzetének védelmében. Újpest város honlapján egy nem nyilvánosságnak szánt dolgozói belső levelezést is közzétettek, amit semmiképp nem tartunk elfogadhatónak sem etikai, sem személyiségi jogi megközelítésben.

Összességében fel kell hívni arra a figyelmet, hogy ha a fenntartó nem volt képest a média-nyilvánosságra kerülést megelőzni és kontrollálni, akkor elvárható, hogy korrekt és kompetens módon folyamatosan tájékoztassa a fejleményekről a sajtót (betartva a kommunikáció adatvédelmi és szakma-etikai elveit). Az utólag elrendelt hírzárlat csak a téves információk terjedésének kedvez és szembemegy a szervezeti kríziskezelés módszertanának alapelveivel.

KONKLÚZIÓK

Szakmai szervezetként nem feladatunk személyi felelősök megnevezése. Álláspontunk szerint az ehhez hasonló esetek a legkritikább esetben egyetlen személy magatartásának tudhatók be, ezekhez szükséges a teljes rendszer diszfunkcionális működése. Egy vizsgálat kapcsán nem elfogadható, hogy a reflexív, konstruktív problémafeltáró és elemző folyamatot egy-egy gyors ütemben, ellenséges média- és politikai környezetben elvégzett, személyi felelősségre fókuszáló eljárás váltson fel.

Ennek megfelelően a jelen esettel kapcsolatos tanulságokat az alábbiak szerint fogalmaztuk meg:

1. Az eseményekben több, folyamatot meghatározó szereplő különíthető el, melyek szerepét és felelősségét külön és önállóan kellett volna vizsgálni. Mind a belső vizsgálat, mind a fenntartói vizsgálat kizárólag az egységvezető felelősségét vizsgálta, egyetlen más szereplőre nézve sem állapított meg mulasztást és jogkövetkezményt, miközben maguk az ellenőrzések feltárták, hogy az eset ennél jóval komplexebb képet mutat.
A belső vizsgálat nem felel meg az intézmény integritásról szóló szabályzatában foglaltaknak, a fenntartói vizsgálat is egyoldalú, nem terjedt ki a helyzet teljes feltárására. A két vizsgálatra épülő fegyelmi intézkedések megalapozottsága erősen megkérdőjelezhető.
2. A szervezet belső szabályozói alapján az Otthon működése nem kellően tisztázott, láthatóan számos elemében a jogi és szakmai szabályozások helyett a helyi szokásos gyakorlat tartotta működésben az intézményt. Teljesen tisztázatlan a szervezeten belüli kommunikáció gyakorlata. A belső és fenntartói vizsgálat is azt erősíti, hogy szokványos volt a telefonos, informális egyeztetés, miközben ennek írásbeli rögzítése (a jogszabályi, módszertani és belső szabályozási előírásoktól eltérően) nem történt meg.
A kellő dokumentáltság hiánya ugyanakkor lehetetlenné teszi az események objektív vizsgálatát és értékelését, a felelősségek megállapítását, hiszen egymással ellentétes narratívák állnak fenn bizonyítási lehetőség nélkül.
3. A beszámolók és az intézményi szabályozók alapján nem kellően szabályozottak a feladatellátással kapcsolatos felelősségi és intézkedési jogkörök. Hangsúlyosan ki kell térni arra, hogy az otthonvezető szünet nélküli – pihenőnapokra, szabadnapokra, illetve teljes pihenőidőre és egyéb akadályozottságra is kiterjedő – elérhetőséget kell biztosítson és teljes felelősséggel tartozik még a távollétében történt eseményekért is. Ez sem szakmailag, sem munkajogilag nem elfogadható.

4. A dokumentumok és beszámolók alapján valószínűsíthető, hogy az intézmény szervezeti kultúrájával jelentős problémák vannak. A jelentős mértékű vezetői fluktuáció, a dolgozók kollektív levélírása a vezetőjük ellen a szervezeti működés zavarára utal.
Hangsúlyozni kell, hogy a szervezeti kultúra problémái alapvetően kihatnak a szakmai munka minőségére, vélelmezhető, hogy jelen esetben is szerepet játszottak a nem megfelelő esetkezelésre. A szervezeti kultúrával kapcsolatos vizsgálódás sem a belső, sem a fenntartói vizsgálatnak nem tárgya.
5. Rendkívül aggályos, hogy az önkormányzati politika szereplői politikusi minőségben, szociális és gyermekvédelmi tapasztalat és szakmai ismeretek hiányában tettek kijelentéseket a közösségi média és a sajtó felé az esettel kapcsolatban. Ezek a kijelentések részben megelőzték a fenntartói belső vizsgálat lezárását és a jelenleg még le nem zárt rendőrségi eljárás konklúzióját is tényként közölve olyan állításokat, melyek az adott időszakban csak feltételezésként fogalmazhatók csak meg.
A média és politikai nyomásgyakorlás befolyásolhatta a szakmai vizsgálat eredményét és a megtett intézkedéseket. Rendkívül károsnak tartjuk, hogy az ügy politikai szereplői - ide értve a fenntartói minőségben megnyilvánuló személyeket is -, a szociális szakma etikai elveit, és a kliensek érdekeit teljes mértékben figyelmen kívül hagyva a nyilvánosság elé vitték az ügyet annak részletes és teljes körű feltárását megelőzően.
6. A teljes folyamat végső soron az adott intézmény és a benne dolgozók, illetve a teljes szociális és gyermekvédelmi szakma negatív szakmai megítélését eredményezheti. Bár az intézményben történet véleményünk szerint nem függetleníthetők az ágazati problémáktól, összességében a folyamat nem a konstruktív megoldás, hanem a szakma egészét rossz színben feltűntető média-felhajtás felé halad jelen pillanatban is.

Források

- Ördögi kegyetlenség az újpesti gyermekotthonban: társai számos alkalommal megerőszakolhattak egy 5 éves kislányt - megindult a vizsgálat. Bittó Ákos. Blikk. 2023. január 11. 11:48. URL: <https://www.blikk.hu/aktualis/krimi/oteves-kislanyt-zaklaltak-tarsai-az-ujpesti-gyermekotthonban/p8h3v2r>
- Tájékoztató az "Aranyhíd" Gyermek Átmeneti Otthonában történt belső vizsgálat eredményéről. 2023. január 21. URL: <https://ujpest.hu/tajekoztato-az-aranyhid-gyermekek-atmeneti-otthonaban-tortent-belso-vizsgalat-eredmenyerol/>
- Közlemény az Aranyhíd Gyermek Átmeneti Otthonával a sajtóban megjelentekkel kapcsolatban. 2023. február 1. URL: <https://ujpest.hu/kozlemeny-az-aranyhid-gyermekek-atmeneti-otthonaval-a-sajtoban-megjelentekkel-kapcsolatban/>
- Szervezeti és Működési Szabályzat (SzMSz). URL: <https://www.ujpestszi.hu/kozerdeku-adatok>
- Szakmai program. URL: <https://www.ujpestszi.hu/kozerdeku-adatok>
- Otthonvezetői álláspályázat, 2022
- Otthonvezető (szakmai egységvezető) munkaköri leírás
- Írásba foglalt szóbeli figyelmeztetés, 2022. december 28.
- Gyermekmolesztálási botrány Újpesten politikai mértéktartás nélkül. Muhari Judit. Népszava. 2023. február 18. URL: https://nepszava.hu/3184037_budapest-ujpest-gyermekmolesztalas-politika-nagy-istvan-trippon-norbert
- Mennie kellett a kislánynak, akit a feljelentés szerint molesztáltak egy újpesti gyermekotthonban. Muhari Judit. Népszava. 2023. február 18. URL: https://nepszava.hu/3185435_kislany-molesztalas-budapest-ujpest-gyermekotthon-koltozes